

VAN

Igno Sutorius

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk?

Igno Sutorius (52, advocaat in Breda; arbeidsrecht en mediation; getrouwd, een zesjarige dochter) leest de gedichten van Bloem.

Jan Pieter Nepveu

journalist

Enzaam

Besloten in 't gewonde zelf
Blijft elk, die niet meer hopen mag,
Toch rijst voor hem aan 't laag gewelf
Steeds dag na grijze dag.

Maar is het zwak, een enkle maal,
Te wensen, dat er iemand was,
Die spreken zou in de éne taal,
Waardoor het hart genas?

Een mens, die oordeelt noch verwijt,
Maar die begrijpt door de eigen nood
Hoezeer de helse daagelijksheid
Des levens alles doodt.

Vergeefs. Onscheidbaar is de smart
Van 't leven en moet doorgeleefd:
Er is voor de eenzaamheid van 't hart
Geen mens, die uitkomst geeft.

(J.C. Bloem)

Jakobus Cornelis Bloem (1887-1966), dichter, studeerde rechten te Utrecht tot 1916, was ambtenaar, journalist en griffier aan enkele kanton-gerechten. In zijn werk is melancholie te vinden, en weerloosheid ten opzichte van eenzaamheid, ouderdom en dood.

'Ik lees de gedichten bij wijze van spreken zoals een arrest van de Hoge Raad'

“ Ik wil niet suggereren dat ik de grote kenner van gedichten ben. Maar als je me vraagt wat ik regelmatig lees, dan is dat J.C. Bloem. Ik heb altijd belangstelling gehad voor literatuurgeschiedenis en ben gedichten gaan lezen aan het eind van mijn studententijd. Door een vriendin kwam ik bij Roland Holst. Maar op een gegeven moment kreeg ik genoeg van zijn Keltische beeldspraak en vond ik het ook te veel van hetzelfde. Via Roland Holst ontdekte ik zijn vriend J.C. Bloem. Bloem leek in het dagelijks leven een onbeduidend figuur, dertien in een dozijn, maar hij was uiteindelijk toch een wonderlijk man en bovendien jurist, al is hij in zijn vak nooit tot grote hoogten gekomen.

Zijn eerste gedicht, 'Futura', werd gepubliceerd tijdens zijn studententijd in 1910. Bloem heeft eindeloos over zijn rechtenstudie gedaan. Ik vraag me af of zijn gedichten beïnvloed zijn doordat hij jurist was. Kenmerkend vind ik dat hij onuitsprekbare gevoelens en situaties weet te benoemen in een minimum aan woorden. Daarin zie ik een relatie; ook een goede jurist weet alles te beschrijven en heeft maar weinig woorden nodig.

Je moet Bloem zorgvuldig lezen. Zijn taalgebruik is soms wat archaisch; en in de woorden en de opbouw zit vaak een schema waarvan je de lijnen even moet ontdekken. Ik lees de gedichten bij wijze van spreken zoals een arrest van de Hoge Raad. Na twee keer ontdek je ineens een ingewikkelde redenering. Bloem dwingt je aandachtig te lezen en dat vind ik een verdienste.

Bloems gedichten zijn vaak pessimistisch van toon. Het is een voortdurend wind, wolken, regen, najaar... De kracht zit hem erin dat het authentiek is neergezet. Ik vind dat je er ook heel opwekkende dingen in kunt lezen, zoals het verlangen naar de jeugd of een dierbare herinnering. Bloem geeft mij troost en kracht. Hij zegt dingen die we eigenlijk zelf niet helemaal begrijpen. Waarom voelen we ons naar? Je kunt het niet onder woorden brengen.

Die herkenbaarheid van gevoelens raakt mij. Het onuitsprekelijke schrijft Bloem op. Een aantal van zijn gedichten heb ik talloze malen gelezen. Soms heb ik een aha-erlebnis, dat ik ineens denk: dat gedicht slaat op deze situatie.

Mijn lievelingsgedicht is sinds drie jaar 'Eenzaam'. Ik kende dat al jaren maar herlas het nadat een jeugdvriend zelfmoord had gepleegd. Sindsdien lees ik de laatste strofe heel anders.

*Vergeefs. Onscheidbaar is de smart
Van 't leven en moet doorgeleefd:
Er is voor de eenzaamheid van 't hart
Geen mens die uitkomst geeft.*

Er zijn bepaalde vormen van eenzaamheid, leed waar geen omstander bij kan komen. Het leven moet worden doorgeleefd en je wordt op jezelf teruggeworpen. Je moet het zelf opknappen. Bloem zegt niet: jammer, ik heb m'n best gedaan. Nee, het is is gewoon een keiharde constatering: de eenzaamheid van het hart, geen mens die uitkomst geeft.

Bloem kan onuitsprekbare gevoelens benoemen in een minimum aan woorden – ook een goede jurist weet alles te beschrijven en heeft weinig woorden nodig

Het is ook een les voor mijzelf. Het geeft mij kracht omdat ik weet dat ik het uit mezelf moet halen. Niemand kan me helpen. Je moet je hulpvraag niet bij een ander leggen.

Hij heeft het over de helse dagelijksheid die alles doodt. Ik denk dat je het inderdaad niet kernachtiger kunt zeggen. Het is een probleem voor alle mensen om mij heen. We beginnen vol energie en daarna vervlakken zelfs de mooiste dingen. Op het moment dat we beginnen aan een nieuwe liefde, weten wij ook al dat die weer voorbij zal gaan. We

willen het zelf misschien niet toegeven, dat we van iets moois niet meer kunnen genieten, omdat het gewoonte is geworden. Dat zegt Bloem dan in een paar woorden: hoezeer de helse dagelijksheid des levens alles doodt.

Zoals hij over de dingen des levens schrijft, daar zit zo veel emotie in. Anderzijds is hij ook weer zo afstandelijk. Daar herken ik als advocaat wel iets van in mijn werk. Dat ik wat voel bij zaken die ik behandel, maar dat

ik toch afstandelijk moet blijven. Soms zou ik wel eens iets emotioneels willen laten doorklinken, maar dat is dan voor de zaak niet goed. Toch kan een *touch of emotion* soms een opening bieden en daardoor goed zijn voor een zaak, maar je moet er behoedzaam mee omgaan. Bloem zou dat zeker goed kunnen, denk ik. Het verbaast me dan ook altijd dat hij het als jurist niet verder geschopt heeft dan griffier. ”